

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΛΥΚΕΙΟΥ: ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

Δημιουργός: Κρυσταλένια Κυριτσοπούλου, Φιλολόγος

Ιούλιος 2023

Ταυτότητα και Υλικά σεναρίου	ΤΑΞΗ: Γ΄
Θεματικός άξονας Ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον (συγχρονική & διαχρονική οπτική)	
Θέμα Γλωσσικές ποικιλίες και επίκαιρα κοινωνικά θέματα του 21 ^{ου} αιώνα	
Τίτλος σεναρίου Γλωσσικές ποικιλίες και κείμενα για τον ρατσισμό σε ευάλωτες ομάδες, ιδίως σε γυναίκες και πρόσφυγες	
Στόχοι σεναρίου/ Μαθησιακά αποτελέσματα Οι μαθητές/τριες αναμένεται: <ul style="list-style-type: none">• να κατανοούν, αξιοποιώντας εναλλακτικούς τρόπους ανάγνωσης, προφορικό και γραπτό λόγο σχετικά με κοινωνικά θέματα-ρατσισμό, εντοπίζοντας το κεντρικό νόημα και τα επιμέρους νοήματα ποικίλων κειμένων και στην επίσημη γλώσσα και σε γλωσσικές ποικιλίες,• να εκφράζονται σε προφορικό και γραπτό λόγο και με επιχειρήματα για θέματα κοινωνικά και ειδικότερα θέματα ρατσισμού, πειραματιζόμενοι και ανακαλώντας βιωματικά και γλωσσικές ποικιλίες,• να συγκρίνουν κριτικά πληροφορίες, απόψεις, γλωσσικές επιλογές (με έμφαση στις γλωσσικές ποικιλίες),• να ανακαλύπτουν τις ποικίλες διαστάσεις του θέματος του ρατσισμού, συνειδητοποιώντας ταυτόχρονα τον ρόλο του σε συλλογικό, υπερεθνικό και παγκόσμιο επίπεδο• να καλλιεργήσουν δημιουργική σκέψη καταθέτοντας σε προφορικό και γραπτό λόγο καινοτόμες προτάσεις διαχείρισης και επίλυσης του κοινωνικού προβλήματος του ρατσισμού• να αναπτύξουν γνωστικές και μεταγνωστικές στρατηγικές και να αναθεωρούν τα κείμενά τους σε συνάρτηση με τους επιδιωκόμενους επικοινωνιακούς στόχους και με αξιοποίηση γλωσσικών ποικιλιών,• να αποκτήσουν θετική στάση για τη λεκτική αλληλεπίδραση σε ομαδοσυνεργατικό πλαίσιο και σε πλαίσιο συμπερίληψης αποκτώντας	

δεξιότητες στις γλωσσικές ποικιλίες.

Προαπαιτούμενες γνώσεις

βασικές γνώσεις χειρισμού Η/Υ, δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο και στις εκπαιδευτικές πλατφόρμες, προηγούμενη εμπειρία στην ομαδοσυνεργατική εργασία

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές

κοινωνικές επιστήμες, ιστορία, ψυχολογία

Μέθοδος/ Οργάνωση

ατομικές και ομαδικές εργασίες συμμετοχικού/ ενεργητικού, διερευνητικού, ανακαλυπτικού και βιωματικού χαρακτήρα

Βασικό υλικό μελέτης

πολυμεσικό υλικό (τραγούδι από το διαδίκτυο, απόσπασμα ντοκιμαντέρ, φωτογραφία από facebook, άρθρα ψηφιακά διαμεσολαβημένα, εικόνες):

-Η Γραιίτσα - Θεόφιλος Πουταχίδης (στη νοηματική) <https://www.youtube.com/watch?v=KGBv3HNQ9ZY&t=213s>

-Μία Ιστορία της Θεσσαλονίκης | *Οι Εβραίοι και το Ολοκαύτωμα* (ταινία- ντοκιμαντέρ 0:00-1:05 και 21.33-30.12)
<https://www.youtube.com/watch?v=nMLWIXg8ZZE>

-Το ναυάγιο της Πύλου (Φωτογραφία)
<https://www.facebook.com/photo/?fbid=3527883694098837&set=pcb.3527907420763131>

-Δημοσίευση στο Facebook Athanasios E. Charisis, 18 Ιουνίου στις 12:56 μ.μ.
<https://www.facebook.com/ATHANASIOS.E.CHARISIS1965/posts/pfbid0m1rttZTq6LyCyLYCEAeiJs7oirrwrUcc6LQsUA2DM4BLbqS13J94q2A8nWj2dX1yl>

-Η Γραιίτσα - Θεόφιλος Πουταχίδης (στη νοηματική) <https://www.youtube.com/watch?v=KGBv3HNQ9ZY&t=213s> (επανάληψη προβολής)

-Βιντεοσκοπημένη προφορική αντιπαράθεση των μαθητών/τριών

-Οι γυναίκες στον Πόντο. <https://lyk-esp-kater.pie.sch.gr/%ce%bf%ce%b9-%ce%b3%cf%85%ce%bd%ce%b1%ce%af%ce%ba%ce%b5%cf%82-%cf%83%cf%84%ce%b1%ce%bd-%cf%80%cf%8c%ce%bd%cf%84%ce%bf/>

-Ομιλείτε κρητικά: Η Κρητική διάλεκτος και το κρητικό γλωσσάρι,

<https://www.dinfo.gr/%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CF%84%CE%B5-%CE%BA%CF%81%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%B7-%CE%BA%CF%81%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CE%BB%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%82/>

Εκπαιδευτικά μέσα/ εργαλεία

ανοιχτοί εκπαιδευτικοί πόροι, εξωτερικοί σύνδεσμοι, εκπαιδευτικές πλατφόρμες, ηλεκτρονικός υπολογιστής, βιντεοπροβολέας, φύλλα εργασίας

Διάρκεια | 4 διδακτικές ώρες

Σύντομη περιγραφή | Το εκπαιδευτικό σενάριο αφορά τη Γ΄ τάξη, αναφέρεται στο θεματικό άξονα «*Ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον (συγχρονική & διαχρονική οπτική)*» και διαπραγματεύεται σε τέσσερις διδακτικές ώρες ένα σύγχρονο κοινωνικό πρόβλημα, τον ρατσισμό ειδικά απέναντι σε γυναίκες και πρόσφυγες. Αξιοποιείται συστάδα διαδικτυακών κειμένων, συμπεριλαμβανομένων και κειμένων με γλωσσικές ποικιλίες. Η συστάδα περιλαμβάνει ποικιλία ηλεκτρονικά διαμεσολαβημένων κειμένων, βίντεο, τραγούδι, φωτογραφία, κείμενο από facebook, αυθεντικό κείμενο των ίδιων των μαθητών. Το σενάριο αναπτύσσεται σε κλίμα συνεργατικό, βιωματικό και συμπεριληπτικό: αφόρμηση με γλωσσική ποικιλία ποντιακή και νοηματική γλώσσα, παρακολούθηση βίντεο και παραγωγή προφορικού λόγου, κείμενο για ναυάγιο με πρόσφυγες και δραστηριότητα προφορικής λεκτικής αντιπαράθεσης, ανάγνωση κειμένων με ποντιακή και κρητική γλωσσική ποικιλία και παραγωγή γραπτού λόγου για το θέμα με γλωσσικές ποικιλίες.

Σχεδιασμός και Περιεχόμενο σεναρίου	Δραστηριότητες	Υλικό – Κείμενα αναφοράς
<p>Αφόρμηση/ Προετοιμασία</p> <p>Κατανόηση προφορικού/γραφτού λόγου και παραγωγή προφορικού λόγου</p> 	<p>Ο/η εκπαιδευτικός προβάλλει με βιντεοπροβολέα το ποντιακό τραγούδι «Η Γραιίτσα» (Κείμενο 1) ως αφόρμηση και στη συνέχεια ζητάει από τους μαθητές/τριες να απαντήσουν προφορικά εάν έχουν εντοπίσει σημεία συσχέτισης της προβολής αυτής με τον τίτλο του διδακτικού σεναρίου με το οποίο θα ασχοληθούν τα επόμενα δύο δίωρα «Γλωσσικές ποικιλίες και κείμενα για τον ρατσισμό σε ευάλωτες ομάδες, ιδίως σε γυναίκες και πρόσφυγες».</p> <p>κατανόηση προφορικού/γραφτού λόγου, γλωσσικές ποικιλίες, εντοπισμός κεντρικού νοήματος και διασύνδεσης επιμέρους νοημάτων, 5'-6'</p>	<p>Κείμενο (1): Η Γραιίτσα - Θεόφιλος Πουταχίδης (στη νοηματική) https://www.youtube.com/watch?v=KGBv3HNQ9ZY&t=213s</p>
<p>1ο στάδιο</p> <p>Κατανόηση προφορικού λόγου, παραγωγή γραπτού λόγου (σημειώσεις) και προφορικού λόγου</p> 	<p>Στους μαθητές/μαθήτριες πριν την παρακολούθηση του ψηφιακού βίντεο (Κείμενο 2) «Μία Ιστορία της Θεσσαλονίκης Οι Εβραίοι και το Ολοκαύτωμα» (από 0:00-1:05 και 21.33-30.12), ανακοινώνονται σε βιντεοπροβολέα τα πέντε θέματα, τα οποία θα κληθούν οι μαθητές/τριες να είναι σε θέση να συζητήσουν μετά (ουσιαστικά η τάξη μοιράζεται από τον εκπαιδευτικό σε συνεργασία με τους μαθητές σε πέντε ομάδες και ανατίθεται το κάθε θέμα σε μια ομάδα με παράδοση σ' αυτήν και του Φύλλου Εργασίας που περιλαμβάνει το θέμα, χώρο για τα ονόματα των μαθητών/τριών της ομάδας και χώρο για σημειώσεις. Το Φύλλο Εργασίας 1 (Βλ. Παράρτημα) περιλαμβάνει επίσης και το Κείμενο 3: (Φωτογραφία με το σχόλιο: από το ναυάγιο της Πύλου με 70 νεκρούς πρόσφυγες/μετανάστες και πολλούς αγνοούμενους/ες). Τα φύλλα εργασίας θα συμπεριληφθούν στο portfolio της τάξης.</p> <p>Θέμα/ Ομάδα 1: Να επισημάνετε προφορικά, βασισμένοι στις γραπτές σημειώσεις σας, τα πραγματικά αίτια του διωγμού των Εβραίων της Θεσσαλονίκης με βάση το απόσπασμα του βίντεο. Συσχετίστε ένα από αυτά τα αίτια με το ναυάγιο της Πύλου της φωτογραφίας.</p> <p>Θέμα/Ομάδα 2: Να επισημάνετε προφορικά, βασισμένοι στις γραπτές σημειώσεις σας, το φαινομενικό αίτιο του διωγμού των Εβραίων της Θεσσαλονίκης με βάση το απόσπασμα του βίντεο.</p> <p>Θέμα/ Ομάδα 3: Να περιγράψετε και να σχολιάσετε προφορικά, βασισμένοι στις</p>	<p>Κείμενο (2): Ταινία: <i>Μία Ιστορία της Θεσσαλονίκης Οι Εβραίοι και το Ολοκαύτωμα</i> (0:00-1:05 και 21.33-30.12) https://www.youtube.com/watch?v=nMLWIXg8ZZE</p> <p>Κείμενο (3): Το ναυάγιο της Πύλου (Φωτογραφία) https://www.facebook.com/photo/?fbid=3527883694098837&set=pcb.3527907420763131</p>

γραπτές σημειώσεις σας, πράξεις ανθρώπινης βαναυσότητας στο απόσπασμα του βίντεο. Συσχετίστε μια από αυτές τις πράξεις με το ναυάγιο της Πύλου της φωτογραφίας.

Θέμα/ Ομάδα 4: Να περιγράψετε και να σχολιάσετε προφορικά, βασισμένοι στις γραπτές σημειώσεις σας, πράξεις ανθρώπινης αλληλεγγύης στο απόσπασμα του βίντεο. Συσχετίστε μια από αυτές τις πράξεις με το ναυάγιο της Πύλου της φωτογραφίας.

Θέμα/ Ομάδα 5: Αφού παρακολουθήσετε προσεκτικά το βίντεο και τις απαντήσεις των συμμαθητών/τριών σας στα θέματα 1, 2, 3, 4 (αναγράφονται τα θέματα), θα κληθείτε να συντονίσετε τη συζήτηση στην τάξη δίνοντας σε κάθε ομάδα 3' να τοποθετηθεί πάνω στο θέμα της και 2' λεπτά στους υπόλοιπους μαθητές/τριες εάν θέλουν να σχολιάσουν κάτι (να συμφωνήσουν, διαφωνήσουν κλπ) πάνω σε κάθε θέμα. Στο τέλος, θα συμμετάσχετε στη συζήτηση καταθέτοντας προφορικά, βασισμένοι στις γραπτές σημειώσεις σας, συνοπτικά συμπεράσματα που προέκυψαν σε σχέση με τα θέματα.

παρακολούθηση βίντεο για προβληματισμό, άντληση πληροφορίας, κατανόηση γενικού νοήματος και κατανόηση επιμέρους νοήματος σε σχέση με τον ρατσισμό ως κοινωνικοπολιτικό ζήτημα, επαναδιήγηση, σύγκριση, σχολιασμός, έκφραση άποψης/ τοποθέτηση, έκφραση συμφωνίας/ διαφωνίας, αξιολόγηση/ κρίση, σύνοψη/ περίληψη σε ομαδοσυνεργατικό πλαίσιο
35'-39'

2ο στάδιο

Κατανόηση γραπτού λόγου και παραγωγή προφορικού λόγου

Οι μαθητές/μαθήτριες καλούνται να πλοηγηθούν σε συγκεκριμένη ιστοσελίδα στο facebook, όπου υπάρχουν τα **Κείμενα 3 και 4**. Τα κείμενα αφορούν θέμα της επικαιρότητας (σε σχέση με τη δημοσίευση) από ναυάγιο με πρόσφυγες/μετανάστες. Οι μαθητές χωρίζονται, με συνεργασία εκπαιδευτικού/μαθητών/τριών, σε τρεις ομάδες:

- A. Η ομάδα των προσφύγων/μεταναστών
- B. Η ομάδα των πολιτών της ευρωπαϊκής χώρας προορισμού των προσφύγων/μεταναστών
- Γ. Η ομάδα συντονισμού της συζήτησης (2-3 άτομα μαζί με τον/την εκπαιδευτικό)

Με αφορμή τα κείμενα οι δύο ομάδες θα αντιπαρατεθούν επιχειρηματολογώντας

Κείμενο (3): Το ναυάγιο της Πύλου (Φωτογραφία)
<https://www.facebook.com/photo/?fbid=3527883694098837&set=pcb.3527907420763131>

Κείμενο (4): Δημοσίευση στο Facebook Athanasios E. Charisis, 18 Ιουνίου στις 12:56

προφορικά από τη δική τους οπτική γωνία (την οπτική γωνία του ρόλου τους), ιδίως με βάση τις απόψεις και τους προβληματισμούς που κατατίθενται στο **Κείμενο 4 (για το κείμενο βλ. Παράρτημα)**, ως προς τη βασική αιτία του προβλήματος/της τραγωδίας του ναυαγίου: «τον μη σεβασμό των ανθρώπινων δικαιωμάτων». Η συζήτηση θα επαναληφθεί σε εκδήλωση του σχολικού συγκροτήματος (Γυμνασίου-Λυκείου) την Ημέρα των Προσφύγων. Η εκδήλωση θα είναι ανοιχτή σε κοινό με προσκεκλημένους γονείς και επισήμους. Επισημαίνεται ότι στο σχολικό συγκρότημα λειτουργεί Τμήμα Ένταξης Προσφύγων. Τα 10'-15' της λεκτικής αντιπαράθεσης θα βιντεοσκοπηθεί. Το βίντεο θα χρησιμοποιηθεί στο επόμενο δίωρο ως υλικό αυθεντικής αυτοαξιολόγησης/ετεροαξιολόγησης των μαθητών/τριών. Το τελευταίο πεντάλεπτο το πρώτο δίωρο κλείνει με το **Κείμενο 1** (επανάληψη της προβολής) και ο κωφάλαλος μαθητής/τρια της τάξης μαζί με τον/την εκπαιδευτικό της παράλληλης στήριξης που τον/την υποστηρίζει ερμηνεύουν κάποιες ποντιακές λέξεις στη νοηματική.

αντιπαράθεση/ αντιλογία εντός της τάξης και σε ακροατήριο, σχολιασμός, εξήγηση, ερμηνεία/σύγκριση, διατύπωση υποθέσεων, έκφραση άποψης/ τοποθέτηση, έκφραση συμφωνίας/ διαφωνίας, υπεράσπιση/ απόρριψη θέσης, αξιολόγηση/ κρίση, διατύπωση προτάσεων, επιχειρηματολογία, σύνοψη/ περίληψη, διαδικτυακό κείμενο, γλωσσικές ποικιλίες (ποντιακή, νοηματική), σε ομαδοσυνεργατικό και συμπεριληπτικό πλαίσιο

40'-45'

μ.μ.

<https://www.facebook.com/ATHANASIOS.E.CHARISIS1965/posts/pfbid0m1rttZTq6LyCyLYCEAeiJs7oirrwrUcc6LQsUA2DM4BLbqS13J94q2A8nWj2dX1yl>

Κείμενο (1): Η Γραιίτσα - Θεόφιλος Πουταχίδης (στη νοηματική)
<https://www.youtube.com/watch?v=KGBv3HNQ9ZY&t=213s>

3ο στάδιο

Κατανόηση προφορικού και γραπτού λόγου και παραγωγή προφορικού & γραπτού λόγου

Το δεύτερο δίωρο ξεκινάει με την προβολή του βίντεο της αντιπαράθεσης των μαθητών/τριών (**Κείμενο 5**). Ακολουθεί συζήτηση πάνω στα θετικά και αρνητικά σημεία και επιλέγονται 5 και 5 μαθητές/τριες (με δήλωση προτίμησης ή κλήρωση, εάν υπάρχει μεγάλη προθυμία), ώστε να εκπροσωπήσουν τις ομάδες στην εκδήλωση για την Ημέρα των Προσφύγων. Οι δύο ομάδες θα συνεχίσουν να προετοιμάζονται μέσω της ηλεκτρονικής τάξης.

αυθεντικός προφορικός λόγος, σχολιασμός, σύγκριση, αξιολόγηση/ κρίση, λήψη απόφασης σε ομαδοσυνεργατικό και δημοκρατικό πλαίσιο

15'-20'

Οι μαθητές/τριες διαβάζουν σιωπηλά τα **Κείμενα 6 και 7** και καλούνται, με βάση τα Κείμενα αυτά και σε **Φύλλο Εργασίας 2** (Βλ. Παράρτημα) που τους μοιράζεται, να

Κείμενο (5): Βιντεοσκοπημένη προφορική αντιπαράθεση των μαθητών/τριών

Κείμενο (6):

Οι γυναίκες στον Πόντο.

<https://lyk-esp-kater.pie.sch.gr/%ce%bf%ce%b9-%ce%b3%cf%85%ce%bd%ce%b1%ce%af%ce%ba%ce%b5%cf>

κατασκευάσουν άσκηση αντιστοίχισης με 5 λέξεις από τις γλωσσικές ποικιλίες στη μια στήλη και τη σημασία τους στην κοινή νεοελληνική γλώσσα στην άλλη στήλη. Οι μαθητές κατά θρανίο μοιράζονται και η μία στήλη μαθητών (π.χ. στη δεξιά πλευρά του θρανίου) θα κατασκευάσει άσκηση με λέξεις της ποντιακής και η άλλη στήλη με λέξεις της κρητικής ποικιλίας. Ανταλλάσσουν τα φύλλα των ασκήσεων με τους/τις διπλανούς τους, οι οποίοι/ες τα απαντούν σε συγκεκριμένο χρόνο. Ακολουθεί ετεροαξιολόγηση από τους συμμαθητές/τριές τους που κατασκεύασαν την άσκηση.

διαδικτυακός λόγος, συγγραφή άσκησης αντιστοίχισης, δυνατότητα παραγωγής γραπτού κειμένου με γλωσσικές ποικιλίες για ειδικό σκοπό σε συνεργατικό πλαίσιο.
20'-25'

Την επόμενη ώρα με βάση τα **Κείμενα 6 και 7** ανακοινώνονται στους μαθητές 2 θέματα (**Φύλλο εργασίας 3**) που θα τα επεξεργαστούν κατά ομάδες (4-5 ομάδες των 5 ατόμων). Κάθε ομάδα θα επιλέξει όποιο θέμα θέλει. Οι εργασίες των ομάδων διαβάζονται στην τάξη, ακολουθεί συζήτηση και θα συμπεριληφθούν στο portfolio της τάξης:

Θέμα 1: Σ' ένα διάλειμμα συνεδρίου προσφύγων συναντώνται σε κοινό τραπέζι απόγονοι ποντίων που ζουν στην Ελλάδα και απόγονοι μουσουλμάνων κρητικών που ζουν μετά το 1923 στα παράλια της Μικράς Ασίας. Να γράψετε ένα διάλογο 150-200 λέξεων μεταξύ των ατόμων αυτών αξιοποιώντας λέξεις της ποντιακής και κρητικής γλωσσικής ποικιλίας με κεντρικό θέμα συζήτησης «Διηγήσεις του παππού και της γιαγιάς».

Θέμα 2:

Σ' ένα συνέδριο προσφύγων γυναίκες απόγονοι ποντίων προσφύγων που ζουν στην Ελλάδα παρουσιάζουν εισήγηση συγκρίνοντας τη σύγχρονη θέση της γυναίκας στην ελληνική κοινωνία με τη θέση της γυναίκας στον Πόντο. Σε 150-200 λέξεις να παρουσιάσετε μια περίληψη της εισήγησης αυτής αξιοποιώντας και τις απόψεις του **Κειμένου 6** και λέξεις της ποντιακής γλωσσικής ποικιλίας. Στο συμπέρασμα της περίληψης γίνεται κριτική, υπερασπίζονται τα δικαιώματα των γυναικών και κατατίθενται προτάσεις.

ανάγνωση κειμένου, καθοδική και ανοδική αναγνωστική προσέγγιση,

%82-
%cf%83%cf%84%ce%bf%ce%
bd-
%cf%80%cf%8c%ce%bd%cf%
84%ce%bf/

Κείμενο (7)

Ομιλείτε κρητικά: Η Κρητική διάλεκτος και το κρητικό γλωσσάρι.

<https://www.dinfo.gr/%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CF%84%CE%B5-%CE%BA%CF%81%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%B7-%CE%BA%CF%81%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CE%BB%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%82/>

διερευνητική ταχεία ανάγνωση, ανιχνευτική ανάγνωση, κριτική ανάγνωση, άντληση πληροφορίας, κατανόηση γενικού νοήματος, θέμα του κειμένου, κατευθυντήρια ιδέα και επιμέρους πληροφορίες, θέση πομπού, λειτουργίες της γλώσσας και περίσταση επικοινωνίας, δυνατότητα παραγωγής γραπτού κειμένου με γλωσσικές ποικιλίες με ταυτόχρονη κατανόηση του ιστορικο-κοινωνικού πλαισίου σε συνεργατικό πλαίσιο, σύνοψη/περίληψη, σύγκριση, σύνθεση, σχολιασμός, αξιολόγηση/ κρίση, διατύπωση προτάσεων, έκφραση άποψης/ τοποθέτηση, έκφραση συμφωνίας/ διαφωνίας διατύπωση συμφωνίας ή διαφωνίας με θέσεις του κειμένου, σε συνάρτηση με την προσωπική εμπειρία μαθητών/μαθητριών, αξιοποίηση των πληροφοριών των κειμένων σε νέο επικοινωνιακό πλαίσιο, υπεράσπιση. 30'-35'

Τα τελευταία 10' του τετραώρου θα αξιοποιηθούν για την αξιολόγηση/ανατροφοδότηση, όπως περιγράφεται στο 4^ο στάδιο

4ο στάδιο (αξιολόγηση-ανατροφοδότηση)

Αξιολόγηση/αναστοχασμός

Διαγνωστική: είναι εμφανές ότι για τη δημιουργία του σεναρίου έχει προηγηθεί διαγνωστική αξιολόγηση, η οποία έχει καταλήξει σε συμπεράσματα για τις δυνατότητες των μαθητών ως προς τη γλωσσική ικανότητα (το βασικό κριτήριο αξιολόγησης στο μάθημα της Γλώσσας), τις ανάγκες τους, τους τρόπους μάθησης, παρακίνησης, ενεργητικής εμπλοκής τους τόσο στη μάθηση όσο και στην αξιολόγηση.

Ενδεικτικό αποδεικτικό μιας ουσιαστικής διαγνωστικής αξιολόγησης είναι η ετοιμότητα συνεργασίας των εκπαιδευτικών, της τάξης και της παράλληλης στήριξης, ώστε να αξιοποιηθεί η ευκαιρία του πεδίου «Γλωσσικές ποικιλίες» για να επιλεγούν ευχάριστες και προκλητικές ψηφιακές πηγές (π.χ. Κείμενο 1- ποντιακό τραγούδι στη νοηματική γλωσσική ποικιλία), ώστε να δοθεί στη συνέχεια ισότιμο ρόλος «πρωταγωνιστικός» και στον/στην κωφάλαλο/η μαθητή/τρια και να υπηρετηθεί η διαφοροποίηση και η συμπεριληπτικότητα, μέσω των ποικίλων επικοινωνιακών πλαισίων.

Διαμορφωτική: Η διαμορφωτική αξιολόγηση διατρέχει κάθε στάδιο της διδασκαλίας και των δραστηριοτήτων. Γίνεται και από τον/την εκπαιδευτικό αλλά και από τους/τις μαθητές/τριες. Σκοπίμως τα κείμενα διαβάζονται σιωπηλά από τους μαθητές/τριες κι όχι από τον εκπαιδευτικό, ώστε ο εκπαιδευτικός να βρίσκει χρόνο να παρακολουθεί το κλίμα της τάξης, την προθυμία και τη συνεργασία στις ομάδες κλπ. και να ενθαρρύνει ή να αναπροσαρμόζει διαμορφωτικά, εάν κάτι δεν προχωράει αποδοτικά με βάση τον αρχικό σχεδιασμό. Ενδεικτικό παράδειγμα και της ενεργητικής εμπλοκής των μαθητών/τριών στη διαμορφωτική αξιολόγηση είναι και η «παιχνιώδης» ετεροαξιολόγηση που προτείνεται για την δεξιότητα της γραφής και την άσκηση αντιστοίχισης.

Τελική: Η τελική αξιολόγηση θα γίνει στο τέλος της χρονιάς και θα είναι ατομική. Θεωρούμε ότι οι μαθητές/τριες έχουν ενημερωθεί γι' αυτό κι έχουν συνειδητοποιήσει ότι και οι τελικές ασκήσεις θα είναι ανάλογες με τις δραστηριότητες με τις

	<p>οποίες ασχολούνται όλο το διδακτικό έτος. Η ενεργή λοιπόν συμμετοχή τους, η συνεργατικότητα και η αλληλεπίδραση στην τάξη θέτουν ασφαλείς προϋποθέσεις για επιτυχή τελική αξιολόγηση της γλωσσικής ικανότητας.</p>
Μαθητές/Μαθήτριες	<p>Οι μαθητές/μαθήτριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ αξιολογούνται από τον/την εκπαιδευτικό ιδίως στη φάση της διαμορφωτικής αξιολόγησης με κριτήρια που σχετίζονται με τους στόχους του σεναρίου ✓ σε ατομικό επίπεδο: αξιολογείται το ενδιαφέρον και η συμβολή στις συζητήσεις, στις ερωτήσεις και απαντήσεις ✓ σε ομαδικό επίπεδο: αξιολογείται η εργασία που υποβάλλει κάθε ομάδα με βάση τα φύλλα εργασιών <p>➤ αυτοαξιολογούνται με βάση τις οδηγίες του/της εκπαιδευτικού, με συζητήσεις μέσα στην τάξη . Επίσης οι εργασίες περιλαμβάνονται στο portfolio της τάξης</p> <p>➤ ετεροαξιολογούνται -ετεροαξιολόγηση στην άσκηση αντιστοίχισης στο 2^ο στάδιο.</p>
Εκπαιδευτικός	<p>Ο/η εκπαιδευτικός: αυτοαξιολογείται κρατώντας σημειώσεις σε προσωπικό ημερολόγιο πριν, κατά και μετά την υλοποίηση του διδακτικού σεναρίου, σχετικά με:</p> <ul style="list-style-type: none"> • την επίτευξη των στόχων ως προς τις γλωσσικές ποικιλίες και τον ρατσισμό • την καταλληλότητα της επιλογής της συστάδας κειμένων για τη διδασκαλία των γλωσσικών ποικιλιών και του σύγχρονου κοινωνικού θέματος που επιλέχτηκε • την αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία των γλωσσικών ποικιλιών και του σύγχρονου κοινωνικού θέματος που επιλέχτηκε • τη χρήση των κατάλληλων εκπαιδευτικών μεθόδων για τη διδασκαλία των γλωσσικών ποικιλιών και του σύγχρονου κοινωνικού θέματος που επιλέχτηκε • τη διαχείριση του χρόνου έτσι ώστε να εκπονηθούν αποτελεσματικά οι δραστηριότητες • τη σαφήνεια των οδηγιών ή την κατανάλωση χρόνου για διευκρινίσεις και συμπληρωτικές οδηγίες • το βαθμό συνεργατικότητας και συμπεριληπτικότητας • το είδος και τον βαθμό ανατροφοδότησης των ενεργειών των μαθητών/μαθητριών. <p>Αναστοχασμός: από την αυτοαξιολόγηση του/της εκπαιδευτικού θεωρούμε ότι προκύπτουν θετικά σχόλια ως προς μια πρωτότυπη και ευαίσθητη προσέγγιση του θέματος, με αξιοποίηση των διαθέσιμων ψηφιακών μέσων. Θεωρούμε ότι προκλήθηκε το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών για τις γλωσσικές ποικιλίες. Οι δραστηριότητες δεν ήταν βαρετές αλλά προκαλούσαν την ενεργή συμμετοχή, εντέχνως αρχικά σε απλές και «παιγνιώδεις» δραστηριότητες και σταδιακά σε δραστηριότητες με μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας. Το κλίμα που επιδιώχτηκε να διαμορφωθεί με την επιλογή των δραστηριοτήτων θεωρούμε ότι προώθησε αβίαστα την κατανόηση και ευαίσθητων κοινωνικών θεμάτων του 21^{ου} αιώνα, ρατσισμός, γυναίκα, προσφυγιά, και την καλλιέργεια της προφορικής έκφρασης αλλά και της γραπτής γλωσσικής ικανότητας με αφορμή αυτά τα κείμενα και ιδιαίτερα τα κείμενα της συστάδας που αφορούσαν γλωσσικές ποικιλίες.</p>

Μαθητές/Μαθήτριες και Εκπαιδευτικός	<p>Οι μαθητές/μαθήτριες σε συνεργασία με τον/την εκπαιδευτικό ανταλλάσσουν απόψεις αποτίμησης της διδακτικής/μαθησιακής διαδικασίας στο πλαίσιο ελεύθερης συζήτησης το τελευταίο δεκάλεπτο του 4ωρου σεναρίου.</p>
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	<p>Γούτσος, Δ., Αδαμόπουλος, Β., Αλέφαντος, Ν., Αστάρα, Β., Γκούφας, Κ., Κουτίδου, Ε., Κουτσιμπέλη, Ό., Παππά, Κ., Σαχινίδου, Π. & Χριστόπουλος, Ι. (2022). <i>Οδηγός εκπαιδευτικού Νεοελληνική Γλώσσα Λυκείου</i>. 2η Έκδοση, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής.</p> <p><i>Μία Ιστορία της Θεσσαλονίκης Οι Εβραίοι και το Ολοκαύτωμα</i>, Ταινία, ανακτήθηκε 16/7/2023 από: https://www.youtube.com/watch?v=nMLWIXg8ZZE</p> <p><i>Ομιλείτε κρητικά: Η Κρητική διάλεκτος και το κρητικό γλωσσάρι</i>, ανακτήθηκε 16/7/2023 από: https://www.dinfo.gr/%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CF%84%CE%B5-%CE%BA%CF%81%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%B7-%CE%BA%CF%81%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CE%BB%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%82/</p> <p>Πουταχίδης, Θ., <i>Η Γραιΐτσα</i>, Βίντεο, ανακτήθηκε 16/7/2023 από: https://www.youtube.com/watch?v=KGBv3HNQ9ZY&t=213s</p> <p>Σιδηροπούλου, Ε. (2023), <i>Οι γυναίκες στον Πόντο</i>, ανακτήθηκε 16/7/2023 από: https://lyk-esp-kater.pie.sch.gr/%ce%bf%ce%b9-%ce%b3%cf%85%ce%bd%ce%b1%ce%af%ce%ba%ce%b5%cf%82-%cf%83%cf%84%ce%bf%ce%bd-%cf%80%cf%8c%ce%bd%cf%84%ce%bf/</p> <p>Φωτογραφία «Το ναυάγιο της Πύλου», ανακτήθηκε 16/7/2023 από: https://www.facebook.com/photo/?fbid=3527883694098837&set=pcb.3527907420763131</p> <p>Χαρίσης, Αθ. (2023), Δημοσίευση στο Facebook Athanasios E. Charisis, 18 Ιουνίου, 12:56 μ.μ., ανακτήθηκε 16/7/2023 από: https://www.facebook.com/ATHANASIOS.E.CHARISIS1965/posts/pfbid0mH9vqHXHTqKwsLUDR9K5b2FVrhCvejnFaxgFpfJAKLBg4G8be8jke5T9kM57Aagbl</p>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

Στάδιο 1^ο

Κείμενα 2 και 3 :

Ταινία: *Μία Ιστορία της Θεσσαλονίκης | Οι Εβραίοι και το Ολοκαύτωμα* (0:00-1:05 και 21.33-30.12)

<https://www.youtube.com/watch?v=nMLWIXg8ZZE>

Το ναυάγιο της Πύλου (Φωτογραφία)

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=3527883694098837&set=pcb.3527907420763131>

Από το ναυάγιο της Πύλου με 70 νεκρούς πρόσφυγες/μετανάστες και πολλούς αγνοούμενους/ες

Θέμα/ Ομάδα 1: Να επισημάνετε προφορικά, βασισμένοι στις γραπτές σημειώσεις σας, τα πραγματικά αίτια του διωγμού των Εβραίων της Θεσσαλονίκης με βάση το απόσπασμα της Ταινίας: *Μία Ιστορία της Θεσσαλονίκης | Οι Εβραίοι και το Ολοκαύτωμα*. Συσχετίστε ένα από αυτά τα αίτια με το ναυάγιο της Πύλου της φωτογραφίας.

Θέμα/Ομάδα 2: Να επισημάνετε προφορικά, βασισμένοι στις γραπτές σημειώσεις σας, το φαινομενικό αίτιο του διωγμού των Εβραίων της Θεσσαλονίκης με βάση το απόσπασμα της Ταινίας: *Μία Ιστορία της Θεσσαλονίκης | Οι Εβραίοι και το Ολοκαύτωμα*.

Θέμα/ Ομάδα 3: Να περιγράψετε και να σχολιάσετε προφορικά, βασισμένοι στις γραπτές σημειώσεις σας, πράξεις ανθρώπινης βαναυσότητας στο απόσπασμα της Ταινίας: *Μία Ιστορία της Θεσσαλονίκης | Οι Εβραίοι και το Ολοκαύτωμα*. Συσχετίστε μια από αυτές τις πράξεις με το ναυάγιο της Πύλου της φωτογραφίας.

Θέμα/ Ομάδα 4: Να περιγράψετε και να σχολιάσετε προφορικά, βασισμένοι στις γραπτές σημειώσεις σας, πράξεις ανθρώπινης αλληλεγγύης στο απόσπασμα της Ταινίας: *Μία Ιστορία της Θεσσαλονίκης | Οι Εβραίοι και το Ολοκαύτωμα*. Συσχετίστε μια από αυτές τις πράξεις με το ναυάγιο της Πύλου της φωτογραφίας.

Θέμα/ Ομάδα 5: Αφού παρακολουθήσετε προσεκτικά το απόσπασμα της Ταινίας: *Μία Ιστορία της Θεσσαλονίκης | Οι Εβραίοι και το Ολοκαύτωμα*, και τις απαντήσεις των συμμαθητών/τριών σας στα θέματα 1, 2, 3, 4 (αναγράφονται τα θέματα), θα κληθείτε να συντονίσετε τη συζήτηση στην τάξη δίνοντας σε κάθε ομάδα 3' να τοποθετηθεί πάνω στο θέμα της και 2' λεπτά στους υπόλοιπους μαθητές/τριες εάν θέλουν να σχολιάσουν κάτι (να συμφωνήσουν, διαφωνήσουν κλπ) πάνω σε κάθε θέμα. Στο τέλος, θα συμμετάσχετε στη συζήτηση καταθέτοντας προφορικά, βασισμένοι στις γραπτές σημειώσεις σας, συνοπτικά συμπεράσματα που προέκυψαν σε σχέση με τα θέματα.

Σημείωση: Σε κάθε Ομάδα δίνεται Φύλλο με το δικό της ερώτημα. Υπάρχει χώρος για να συμπληρωθούν τα Ονοματεπώνυμα των μαθητών/τριών της Ομάδας και κενός χώρος για να κρατούνται σημειώσεις.

Στάδιο 3^ο

Κείμενα 6 και 7 :

Οι γυναίκες στον Πόντο

<https://lyk-esp-kater.pie.sch.gr/%ce%bf%ce%b9-%ce%b3%cf%85%ce%bd%ce%b1%ce%af%ce%ba%ce%b5%cf%82-%cf%83%cf%84%ce%bf%ce%bd-%cf%80%cf%8c%ce%bd%cf%84%ce%bf/>

Ημέρα της γυναίκας! Ας αναφερθούμε στην γυναίκα του Πόντου, την Πόντια γυναίκα, την Πόντια Μάνα, την Καλομάνα!

Γυναίκες αγνές και τίμιες που τη μοίρα τους καθόριζαν οι άλλοι. Έτσι γνόταν εκείνα τα χρόνια σε όλες τις κοινωνίες. Τις πάντρευαν μικρές, γιατί είχαν φόβο οι γονείς από τους Τούρκους μην και πειράξουν τα κορίτσια τους, κάτι που δεν θα συνέβαινε αν αυτά ήταν παντρεμένα, λόγω του σεβασμού που οι μουσουλμάνοι τρέφουν στο θεσμό του γάμου. Οι πιο καλοθρεμένες ήταν οι καλύτερες από τις αδύνατες και μικροκαμωμένες, γιατί έπρεπε να έχουν δύναμη για τις αγροτικές δουλειές και όχι μόνο!

Χαρακτηριστικό της αντιμετώπισης της γυναίκας από την πρώτη μέρα που θα έμπαινε στο σπίτι των πεθερικών της ήταν το λεγόμενο «Μας», δηλαδή η γυναίκα δεν μιλούσε, όταν ήταν με τα άλλα μέλη της οικογένειας του άνδρα της. Αυτός ήταν με βάση τα έθιμα ο σωστός τρόπος συμπεριφοράς της νέας νύφης προς τα άρρενα μέλη της οικογένειας του άντρα της, την πεθερά και τις μεγαλύτερες συννυφάδες. Η νέα νύφη δεν επιτρέπονταν να απευθύνει τον λόγο στα πεθερικά και τους αδελφούς του αντρός της. Δεν έτρωγε ποτέ μαζί τους, ενώ αυτή τους έστρωνε και τους ξέστρωνε το τραπέζι. Μέσα στα καθήκοντά της ήταν η φροντίδα για το πλούσιμο των ποδιών που συμβόλιζε και την υποταγή της και το σέβας. «Η Νύφε κρατεί το μας», άκουγα από την καλομάναμ' να λέει. Ήταν σεβασμός στους μεγαλύτερους.

Όλοι θαύμαζαν το μεγαλείο της Πόντιας Γυναίκας. Ήταν στυλοβάτης της οικογένειας προσηλωμένη στην τήρηση και διατήρηση των παραδόσεων από γενιά σε γενιά, από τη γλώσσα, τους χορούς, τα ήθη, τα έθιμα, τη διατροφή. Ήταν αυτή που θα τα μετέδιδε όλα αυτά! Θρησκευόμενη, κρατούσε πιστά όλα τα θρησκευτικά καθήκοντα με τα παιδιά της. Ήταν πιστή σύζυγος, αφοσιωμένη, μεγάλωνε μόνη τα παιδιά της με αυστηρές αρχές και κανόνες.

Οι άντρες συχνά ξενιτεύονταν κι έτσι οι γυναίκες ήταν αναγκασμένες να ασχολούνται αυτές με τις αγροτικές δουλειές. Το κόμημο των ξύλων για τον χειμώνα από το βουνό, τα ζώα, τα χωράφια, τα οικιακά. Ήταν τόσο σκληραγωγημένες, ώστε ακόμη και τα «σελέκια», το φορτίο δηλαδή των ξύλων που κουβαλούσαν στις πλάτες, ανήκε στις δικές τους αρμοδιότητες. Μάλιστα, το καλύτερο ήταν να μην βαρυγκομά και να μην παραπονιέται για τη σκληρή δουλειά. Απεναντίας έλεγαν: «το σελέκ' ν' ατ' ς ραχίν κι είνε πορπατεί άμον λαμπάδαν, λες κι εσύ, φτουλ' τά φορτούται».

Άλλη μια εργασία ήταν η κτηνοτροφία. Η γυναίκα έπρεπε να ξυπνά από τα χαράματα να αρμέξει, να καθαρίσει, να ταΐσει τα ζωντανά. Και δεν ήταν ένα και δύο αλλά από 15 μέχρι 20 αγελάδες και βουβάλια. Στο σπίτι για την ανατροφή και για τις οικιακές δουλειές ήταν η Καλομάνα πιο πολύ, η γιαγιά των παιδιών.

Το ντύσιμο των γυναικών ήταν αυστηρό και τίμιο. Τα χρώματα ανοιχτά, χαρούμενα για τις νεότερες και σκούρα για τις μεγαλύτερες. Κοινό χαρακτηριστικό η Μαντίλα το «τσίτ», η «κουτσοδέτρα», το μαντίλι που αγκάλιαζε το μέτωπο και άφηνε τις κοτσίδες (τσάμιας) να κρέμονται (ήταν το στολίδι των γυναικών).

Παρά τον σκληρό και ανεκτίμητο ρόλο της η ισοτιμία ήταν άγνωστη λέξη για την Πόντια γυναίκα τότε και η αναγνώριση της από την κοινωνία ήταν πολύ περιορισμένη. Παρόλα αυτά ήταν εκεί πιστή στυλοβάτης σε όλα της τα καθήκοντα. Ήταν το παράδειγμα από γενιά σε γενιά και για τη σκληρότητα του χαρακτήρα της.

Κλείνοντας θα πω ένα που έλεγε ο πατέρας μου, όταν ήθελε να πει πόσο δυνατές ήταν οι Πόντιες γυναίκες: «Πόντια γυναίκα και Ζετόρ τρακτέρ»! ΧΡΟΝΙΑ ΚΑΛΑ ΚΑΙ ΠΟΛΛΑ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ!!! Και σ' αυτές που ακόμα δεν σήκωσαν το ανάστημά τους να φανεί η αξία τους. Υγεία δύναμη και υπομονή εύχομαι!!!

Με αγάπη και σεβασμό σε όλες τις γυναίκες.

Ελένη Σιδηροπούλου, μαθήτρια της Β' τάξης του Εσπερινού ΓΕΛ Κατερίνης

Κείμενο 7

Ομιλείτε κρητικά: Η Κρητική διάλεκτος και το κρητικό γλωσσάρι,

<https://www.dinfo.gr/%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CF%84%CE%B5-%CE%BA%CF%81%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%B7-%CE%BA%CF%81%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CE%BB%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%82/>

Ερώτηση:

Με βάση τα κείμενα 6 και 7 να κατασκευάσετε άσκησης αντιστοίχισης σε πίνακα με δύο στήλες. Στη μία στήλη θα επιλέξετε λέξεις της ποντιακής ποικιλίας (αφορά τους μαθητές/τριες στη δεξιά πλευρά του θρανίου) και της κρητικής ποικιλίας (αφορά τους μαθητές/τριες στη δεξιά πλευρά του θρανίου). Την άλλη στήλη θα την αφήσετε κενή, ώστε να τη συμπληρώσει ο διπλανός/ή σας στο θρανίο σε χρόνο 5' με λέξεις της επίσημης ελληνικής γλώσσας που αντιστοιχούν στις λέξεις των γλωσσικών ποικιλιών. Μετά τα 5' ανταλλάξετε τις ασκήσεις και βαθμολογείτε την απάντηση των συμμαθητών/τριών σας με 4 για κάθε σωστή απάντηση. Συμπληρώστε τα ονοματεπώνυμά σας και τον τελικό βαθμό στα σημεία

Μαθητής/τρια που κατασκεύασε την άσκηση

Μαθητής/τρια που απάντησε την άσκηση

Βαθμός

Στάδιο 3^ο

Κείμενα 6 και 7 :

Οι γυναίκες στον Πόντο

<https://lyk-esp-kater.pie.sch.gr/%ce%bf%ce%b9-%ce%b3%cf%85%ce%bd%ce%b1%ce%af%ce%ba%ce%b5%cf%82-%cf%83%cf%84%ce%bf%ce%bd-%cf%80%cf%8c%ce%bd%cf%84%ce%bf/>

Ημέρα της γυναίκας! Ας αναφερθούμε στην γυναίκα του Πόντου, την Πόντια γυναίκα, την Πόντια Μάνα, την Καλομάνα!

Γυναίκες αγνές και τίμιες που τη μοίρα τους καθόριζαν οι άλλοι. Έτσι γνόταν εκείνα τα χρόνια σε όλες τις κοινωνίες. Τις πάντρευαν μικρές, γιατί είχαν φόβο οι γονείς από τους Τούρκους μην και πειράξουν τα κορίτσια τους, κάτι που δεν θα συνέβαινε αν αυτά ήταν παντρεμένα, λόγω του σεβασμού που οι μουσουλμάνοι τρέφουν στο θεσμό του γάμου. Οι πιο καλοθρεμένες ήταν οι καλύτερες από τις αδύνατες και μικροκαμωμένες, γιατί έπρεπε να έχουν δύναμη για τις αγροτικές δουλειές και όχι μόνο!

Χαρακτηριστικό της αντιμετώπισης της γυναίκας από την πρώτη μέρα που θα έμπαινε στο σπίτι των πεθερικών της ήταν το λεγόμενο «Μας», δηλαδή η γυναίκα δεν μιλούσε, όταν ήταν με τα άλλα μέλη της οικογένειας του άνδρα της. Αυτός ήταν με βάση τα έθιμα ο σωστός τρόπος συμπεριφοράς της νέας νύφης προς τα άρρενα μέλη της οικογένειας του άντρα της, την πεθερά και τις μεγαλύτερες συννυφάδες. Η νέα νύφη δεν επιτρέπονταν να απευθύνει τον λόγο στα πεθερικά και τους αδελφούς του αντρός της. Δεν έτρωγε ποτέ μαζί τους, ενώ αυτή τους έστρωνε και τους ξέστρωνε το τραπέζι. Μέσα στα καθήκοντά της ήταν η φροντίδα για το πλύσιμο των ποδιών που συμβόλιζε και την υποταγή της και το σέβας. «Η Νύφε κρατεί το μας», άκουγα από την καλομάναμ' να λέει. Ήταν σεβασμός στους μεγαλύτερους.

Όλοι θαύμαζαν το μεγαλείο της Πόντιας Γυναίκας. Ήταν στυλοβάτης της οικογένειας προσηλωμένη στην τήρηση και διατήρηση των παραδόσεων από γενιά σε γενιά, από τη γλώσσα, τους χορούς, τα ήθη, τα έθιμα, τη διατροφή. Ήταν αυτή που θα τα μετέδιδε όλα αυτά! Θρησκευόμενη, κρατούσε πιστά όλα τα θρησκευτικά καθήκοντα με τα παιδιά της. Ήταν πιστή σύζυγος, αφοσιωμένη, μεγάλωνε μόνη τα παιδιά της με αυστηρές αρχές και κανόνες.

Οι άντρες συχνά ξενιτεύονταν κι έτσι οι γυναίκες ήταν αναγκασμένες να ασχολούνται αυτές με τις αγροτικές δουλειές. Το κόψιμο των ξύλων για τον χειμώνα από το βουνό, τα ζώα, τα χωράφια, τα οικιακά. Ήταν τόσο σκληραγωγημένες, ώστε ακόμη και τα «σελέκια», το φορτίο δηλαδή των ξύλων που κουβαλούσαν στις πλάτες, ανήκε στις δικές τους αρμοδιότητες. Μάλιστα, το καλύτερο ήταν να μην βαρυγκομά και να μην παραπονιέται για τη σκληρή δουλειά. Απεναντίας έλεγαν: «το σελέκ' ν ατ' ς ραχίν κι είνε πορπατεί άμον λαμπάδαν, λες κι εσύ, φτουλ' τά φορτούται».

Άλλη μια εργασία ήταν η κτηνοτροφία. Η γυναίκα έπρεπε να ξυπνά από τα χαράματα να αρμέξει, να καθαρίσει, να ταΐσει τα ζωντανά. Και δεν ήταν ένα και δύο αλλά από 15 μέχρι 20 αγελάδες και βουβάλια. Στο σπίτι για την ανατροφή και για τις οικιακές δουλειές ήταν η Καλομάνα πιο πολύ, η γιαγιά των παιδιών.

Το ντύσιμο των γυναικών ήταν αυστηρό και τίμιο. Τα χρώματα ανοιχτά, χαρούμενα για τις νεότερες και σκούρα για τις μεγαλύτερες. Κοινό χαρακτηριστικό η Μαντίλα το «τσίτ», η «κουτσοδέτρα», το μαντίλι που αγκάλιαζε το μέτωπο και άφηνε τις κοτσίδες (τσάμιας) να κρέμονται (ήταν το στολίδι των γυναικών).

Παρά τον σκληρό και ανεκτίμητο ρόλο της η ισοτιμία ήταν άγνωστη λέξη για την Πόντια γυναίκα τότε και η αναγνώριση της από την κοινωνία ήταν πολύ περιορισμένη. Παρόλα αυτά ήταν εκεί πιστή στυλοβάτης σε όλα της τα καθήκοντα. Ήταν το παράδειγμα από γενιά σε γενιά και για τη σκληρότητα του χαρακτήρα της.

Κλείνοντας θα πω ένα που έλεγε ο πατέρας μου, όταν ήθελε να πει πόσο δυνατές ήταν οι Πόντιες γυναίκες: «Ποντια γυναίκα και Ζετόρ τρακτέρ»!ΧΡΟΝΙΑ ΚΑΛΑ ΚΑΙ ΠΟΛΛΑ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ!!!Και σ' αυτές που ακόμα δεν σήκωσαν το ανάστημά τους να φανεί η αξία τους. Υγεία δύναμη και υπομονή εύχομαι!!!

Με αγάπη και σεβασμό σε όλες τις γυναίκες.

Ελένη Σιδηροπούλου, μαθήτρια της Β' τάξης του Εσπερινού ΓΕΛ Κατερίνης

Κείμενο 7

Ομιλείτε κρητικά: Η Κρητική διάλεκτος και το κρητικό γλωσσάρι,

<https://www.dinfo.gr/%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CF%84%CE%B5-%CE%BA%CF%81%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%B7-%CE%BA%CF%81%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CE%BB%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%82/>

Θέμα 1: Σ' ένα διάλειμμα συνεδρίου προσφύγων συναντώνται σε κοινό τραπέζι απόγονοι ποντίων που ζουν στην Ελλάδα και απόγονοι μουσουλμάνων κρητικών που ζουν μετά το 1923 στα παράλια της Μικράς Ασίας. Να γράψετε ένα διάλογο 150-200 λέξεων μεταξύ των ατόμων αυτών αξιοποιώντας λέξεις της ποντιακής και κρητικής γλωσσικής ποικιλίας, με βάση τα **Κείμενα 6 και 7** με κεντρικό θέμα συζήτησης «Διηγήσεις του παππού και της γιαγιάς».

Θέμα 2:

Σ' ένα συνέδριο προσφύγων γυναίκες απόγονοι ποντίων προσφύγων που ζουν στην Ελλάδα παρουσιάζουν εισήγηση συγκρίνοντας τη σύγχρονη θέση της γυναίκας στην ελληνική κοινωνία με τη θέση της γυναίκας στον Πόντο. Σε 150-200 λέξεις να παρουσιάσετε μια περίληψη της εισήγησης αυτής αξιοποιώντας και τις απόψεις του **Κειμένου 6** και λέξεις της ποντιακής γλωσσικής ποικιλίας. Στο συμπέρασμα της περίληψης γίνεται κριτική, υπερασπίζονται τα δικαιώματα των γυναικών και κατατίθενται προτάσεις.

Σημείωση: Κάθε ομάδα μπορεί να επιλέξει όποιο θέμα θέλει. Υπάρχει χώρος για να συμπληρωθούν τα Ονοματεπώνυμα των μαθητών/τριών της Ομάδας

ΚΕΙΜΕΝΟ 4. Αναλυτικά

Χαρίσης Αθανάσιος, δημοσίευση στο Facebook [Athanasios E. Charisis](#), 18 Ιουνίου στις 12:56 μ.μ. , ανακτήθηκε 16/7/2023 από:

<https://www.facebook.com/ATHANASIOS.E.CHARISIS1965/posts/pfbid0m1rttZTq6LyCyLYCEAeiJs7oirrwrUcc6LQsUA2DM4BLbqS13J94q2A8nWj2dX1yl>

Καλημέρα σε όλους και όλες! Είναι γνωστή πια η φωτογραφία της φρίκης και του θανάτου, γράφτηκαν πολλά εδώ και ειπώθηκαν ακόμη περισσότερα δημόσια και ιδιωτικά! Καθένας έχει το δικαίωμα να εκφράζεται και να λέει την άποψή του. Έτσι αναπτύσσεται μια ανταλλαγή και σύνθεση απόψεων, θέσεων, προσεγγίσεων σε πλαίσιο ελευθερίας του λόγου και της έκφρασης. Μετά λοιπόν το τραγικό συμβάν στην Πύλο θα ήθελα να μοιραστώ μαζί σας δύο τρεις σκέψεις ως έκφραση των συναισθημάτων για τις απώλειες τόσων συνανθρώπων μας. Είναι βέβαιο ότι παρόμοιες και τεκμηριωμένες σκέψεις έχουν κατατεθεί αλλά και αντίθετες και θα προκύψουν κι άλλες.

Αυθόρμητα λοιπόν!

Η φωτογραφία δείχνει το αποτέλεσμα, τις συνέπειες και όχι τις γενεσιουργές αιτίες. Δεν μιλώ για το πώς έγινε το τραγικό ναυάγιο, αυτό άλλοι θα το πουν ή δεν θα το πουν.

Αναλογίζομαι μόνο πόση απάνθρωπη γνώση είχαν όσοι τους στοίβαξαν, αξιοποιώντας κάθε τετραγωνικό εκατοστό του σκάφους όπως τα δουλεμπορικά των Πορτογάλων και γενικά των Ευρωπαίων που μετέφεραν Αφρικανούς στην Αμερικανική ήπειρο στο πλαίσιο του τριγωνικού δουλεμπορίου. Τόσες μέρες και νύχτες άντρες, γυναίκες, παιδιά ζούσαν σε συνθήκες πέρα από κάθε αξιοπρέπεια, υγιεινή, ασφάλεια, δηλαδή σε ένα αίσχος για την ανθρωπότητα. Κι είχαν πληρώσει ποσά που δεν προέβλεπαν ούτε

σωσίβιο (άλλωστε θα έπιαναν χώρο τα 700 σωσίβια) στο θλιβερό τους ταξίδι της φυγής. Βέβαια φρόντισαν να προστατεύσουν(!) τα γυναικόπαιδα στο αμπάρι όπως γράφτηκε! Και εκεί οι συνεπιβάτες τους, με το πρόσχημα της επιβίωσης, τους άφησαν στο αμπάρι αντί να βάλουν προτεραιότητα την μητρότητα και την παιδικότητα στη σωτηρία!

Η σκέψη μου, λοιπόν, πηγαίνει στην προσωπική βιογραφία του κάθε επιβάτη, στα κίνητρα που τον οδήγησαν να αφήσει τον τόπο διαμονής του, να δώσει ένα όχι ευκαταφρόνητο ποσό, να ταξιδέψει με κινδύνους μέχρι το σημείο επιβίβασης, να εκθέσει την υγεία του, την ασφάλειά του, την οικογένειά του. Στον τόπο που διέμενε πριν το ταξίδι του άραγε είχε υγεία, ασφάλεια, ευημερία, ανάπτυξη; Εκεί στη Κεντρική και Δυτική Αφρική, στην Ανατολική Αφρική ζουν στη χλιδή και στην πολυτέλεια; Στις χώρες τους έχουν πλουτοπαραγωγικές πηγές, πετρέλαιο, χρυσό, ασήμι, διαμάντια, ουράνιο, μεταλλεύματα, ξυλεία, ποτάμια, που άλλοι εκμεταλλεύονται επί δεκαετίες και αιώνες, σπαράσσονται από εμφυλίους, από ασθένειες, πειραματισμούς σε πολλά επίπεδα, λειψυδρία, πείνα; Στις χώρες τους οι βιασμοί, οι φόνοι, η εγκατάλειψη και η στρατολόγηση παιδιών, η εκμετάλλευση η σεξουαλική, η δουλεία δεν είναι κάτι άγνωστο! Σε πολλές χώρες τους τα περιβαλλοντικά προβλήματα δεν έχουν τους ίδιους υπαίτιους αλλά τις προηγμένες χώρες που τους χρησιμοποιούν ως κάδους! Λέτε να είναι μύθος το τι στέλνεται εκεί στη μαύρη ήπειρο; Αν εξαιρέσεις την Αίγυπτο και την Νότια Αφρική ολόκληρη ήπειρος είναι στην δυστυχία και στην αναταραχή! Οι πρώην και στην πράξη οικονομικά αποικίες!! Και οι ακτές τους είναι λίγων ημερών ταξίδι από την Ευρώπη. Στην Ευρώπη που δεν έχει να ζηλέψει δυστυχώς πια τίποτε από το αφρικανικό τοπίο σε κάθε επίπεδο!!! Και όλα άλλαξαν μόλις απέκτησαν κινητό όλοι!!! Και είδαν ένα όνειρο να φωτίζει τη ζωή τους και θέλουν να ζήσουν!!! Και κάποιιοι έφυγαν και είδαν τη Γη της Επαγγελίας, τη λύτρωση από την Κόλαση!! Και έφτασαν Ευρώπη!! Και ενημέρωσαν και τους υπόλοιπους πίσω στον χαμό!! Και έκαναν ό,τι κάνει ο άνθρωπος που θέλει να ζήσει, να ευημερήσει, να χαρεί, να δημιουργήσει, να δει τα παιδιά του να μεγαλώνουν με ασφάλεια, να προκόβουν, να γελούν!! Ετοιμάστηκαν με κάθε τρόπο να μαζέψουν χρήματα, για να φύγουν!! Και οι σύγχρονοι δουλέμποροι έγιναν απλώς το μέσο για την εκπλήρωση του ονείρου! Αν δεν ήταν αυτοί οι συγκεκριμένοι θα ήταν κάποιιοι άλλοι, γιατί εκεί όλα τους έλεγαν να φύγουν!!!

Γνωρίζουν ότι εκεί που θα φτάσουν θα έχουν φροντίδα και ότι ξοδεύονται τεράστια ποσά για όσους καταφέρουν να φτάσουν!!

Τα ερωτήματα όμως αμείλικτα!! Ποιοι είναι οι λόγοι που οδηγούν την Ευρώπη να μη διαθέτει τα κονδύλια στην πηγή της δυστυχίας, να μην διαθέτει τα κονδύλια και την όποια βοήθεια στους τόπους διαμονής τους και να στέλνει μόνο τρόφιμα αντί να βοηθάει στην απόκτηση της αυτάρκειάς τους ως κράτη!! Δεν είναι καλύτερο να μάθεις κάποιον να ψαρεύει αντί να του δίνεις ελεημοσύνη ένα ψάρι; Και αν δεν έχει ψάρια κάθε είδους η Αφρική!!! Μόνο που η Μεσόγειος η θάλασσα των πολιτισμών κατάντησε υγρός τάφος και δολοφόνος τόσων ονείρων!! Η Αφρική όμως αν την αφήσουν ήσυχη για να προκόψουν και να δημιουργήσουν οι λαοί τους τότε θα πάψει να εξάγει δούλους!!!

Ο λαός μας άλλωστε γνωρίζει πάρα πολύ καλά από δουλεία!!!

Εν τέλει όλα είναι θέμα σεβασμού των δικαιωμάτων κάθε ανθρώπινου προσώπου. Όσα ζούμε είναι η κατάφωρη παραβίασή τους στον βωμό του κέρδους, της απληστίας και του μίσους ανθρώπου προς άνθρωπο. Εύχομαι να μάθουμε τις προσωπικές ιστορίες των ανθρώπων αυτών και να τις συγκρίνουμε όχι με αυτές που εμείς ζούμε τώρα αλλά με αυτές που μπορεί να ζήσουμε! Στην ιστορία και στη ζωή οι ρόλοι αλλάζουν πολλές φορές! Οι άνθρωποι στην Αφρική πάντως τα βράδια βλέπουν τα αστέρια όλα στον ουρανό όχι γιατί κάνουν οικονομία στον νυχτερινό φωτισμό λόγω...κλιματικής αλλαγής όπως εμείς (!) αλλά απλώς γιατί δεν υπάρχει καν ηλεκτρικό ρεύμα! Λες και η Σαχάρα δεν θα μπορούσε να είναι το φωτοβολταϊκό και το αιολικό πάρκο της Αφρικής και της Ευρώπης! Αλλά έχει τόση...σκόνη!!! Ποιος καθαρίζει τώρα!!! Η Ανθρωπότητα δεν έχει ανάγκη Επανεκκίνησης στην οικονομία, πρώτηστη

ανάγκη έχει τον Επαναπροσδιορισμό στις Πανανθρώπινες Αξίες και στον άνευ συμβιβασμού Σεβασμό στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για κάθε Άνθρωπο χωρίς καμία Διάκριση! Μετά κάντε όσες Επανεκκινήσεις θέλετε!!! Ο Θεός και η Παναγιά να μας βοηθάει!!!